

کاهش نرخ رشد اقتصادی به دنبال سالمندی جمعیت

نتایج یک پژوهش نشان می‌دهد براساس پیش‌بینی‌های مدل نرخ رشد سالیانه، محصول سرانه سرمایه بر اثر سالمند شدن جمعیت کاهش می‌یابد که این موضوع، کاهش رشد اقتصادی ناشی از کاهش جمعیت فعال را تشدید می‌کند.

نتایج یک پژوهش نشان می‌دهد براساس پیش‌بینی‌های مدل نرخ رشد سالیانه، محصول سرانه سرمایه بر اثر سالمند شدن جمعیت کاهش می‌یابد که این موضوع، کاهش رشد اقتصادی ناشی از کاهش جمعیت فعال را تشدید می‌کند. این شبیه‌سازی نشان داد اعمال سیاست افزایش سن بازنشستگی تأثیر چندانی بر رشد اقتصادی ندارد.

به گزارش ایسنا، سالمندی جمعیت یک فرآیند انتقال جمعیتی است که در آن باروری و مرگ و میر از سطوح بالا به سطوح پایین کاهش می‌یابند؛ به عبارت دیگر، افزایش امید به زندگی و کاهش باروری باعث رشد جمعیت سالمند به کل جمعیت می‌شود. این پدیده که نوعی گذار جمعیتی بوده، امروزه تأثیر زیادی بر رشد و توسعه اقتصادی گذاشته و به یک نگرانی مشترک جهانی تبدیل شده است. محققان در پژوهشی با عنوان پیامدهای اقتصادی سالمندی جمعیت بر اقتصاد ایران این موضوع را بررسی کرده‌اند.

در این پژوهش که توسط زهرا کاشانیان، دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه مازندران، حسین راغفر، استاد گروه اقتصاد دانشگاه الزهرا و میرحسین موسوی، دانشیار گروه اقتصاد دانشگاه الزهرا انجام شده است آمده: «پدیده سالمندی آثار چندگانه‌ای بر اقتصاد می‌گذارد، این مسئله به کاهش نسبی جمعیت اقتصادی مولد و تغییر ضریب وابستگی اقتصادی منجر می‌شود که خود، باعث کاهش عرضه نیروی کار موثر می‌شود می‌تواند مانعی در برابر رشد باشد. علاوه بر این، افزایش سالمندی باعث افزایش‌های هزینه سلامت و تأمین اجتماعی می‌شود، این هزینه‌ها که توسط سازمان‌های بازنشستگی به سالمندان پرداخت می‌شود، در واقع انتقال از نسل جوان به نسل سالمند است که به مرور می‌تواند سنگین و مشکل‌ساز شود.»

محققان در این پژوهش، با استفاده از یک الگوی تعادل عمومی با نسل‌های هم‌پوش دو مرحله‌ای دایموند که شامل سه بخش دولت، خانوار و بنگاه بوده، اثرات سالمندی بر رشد اقتصادی را شبیه‌سازی کردند. نتایج این شبیه‌سازی نشان داد تغییرات نرخ رشد ناشی از تغییر شش مولفه است؛ مولفه‌های مربوط به عرضه نیروی کار، نرخ پس‌انداز، تعمیق سرمایه و سرمایه‌گذاری عمومی اثر مثبت و عرضه نیروی کار سالمند و مالیات اثر منفی بر رشد دارند.

در این مقاله آمده است: «براساس پیش‌بینی‌های مدل نرخ رشد سالیانه محصول سرانه سرمایه بر اثر سالمند شدن جمعیت کاهش می‌یابد که این موضوع، کاهش رشد اقتصادی ناشی از کاهش جمعیت فعال را تشدید می‌کند. این شبیه‌سازی نشان داد اعمال سیاست افزایش سن بازنشستگی تأثیر چندانی بر رشد اقتصادی ندارد.»

راغفر و همکارانش در این مقاله می‌گویند: «تعمیق سرمایه موثرترین عامل بر رشد اقتصادی است، به عبارت دیگر، دانش و فناوری در رشد اقتصادی بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است، از این رو، سرمایه‌گذاری در این بخش، به شدت رشد اقتصادی را افزایش می‌دهد، همچنین سرمایه‌گذاری در خدمات عمومی و عمرانی، ایجاد زیرساخت‌ها و ارائه خدمات عمومی، آموزشی، بهداشتی، حمل‌ونقل و... تأثیر قابل‌توجهی بر رشد اقتصادی دارد.»

در این پژوهش آمده: «اگرچه عرضه کل نیروی کار و پس‌انداز سهم مثبتی در رشد اقتصادی دارند، اما تأثیر این دو مولفه بسیار اندک بوده که نشان‌دهنده پایین بودن کارایی نیروی کار و نظام بانکی در بسیج منابع برای جمع‌آوری پس‌اندازهای مردم به منظور فعالیت‌های مرتبط با رشد و توسعه کشور است.»

در پایان این مقاله، محققان توصیه‌های سیاستی را بیان کرده‌اند. یکی از توصیه‌های این اقتصاددانان این است که با توجه به این که تعمیق سرمایه موثرترین پارامتر رشد است، دولت باید توجه داشته باشد که با افزایش تعداد سالمندان سهم سرمایه‌گذاری عمومی از بودجه که موجب تعمیق سرمایه است، به سمت پرداخت عواید بازنشستگی نرود. در غیر این صورت تأثیر منفی سالمندی بر رشد اقتصادی بسیار شدیدتر خواهد بود.

یکی دیگر از توصیه‌های نویسندگان این مقاله این است که برون‌زایی و درون‌زایی رشد، به معنای ارتباط تکنولوژیک با دیگر کشورها، باید بر رشد اقتصادی موثر باشد، عدم تأثیرگذاری این پارامتر می‌تواند ناشی از عدم مدیریت صحیح منابع

و صنایع باشد، از این رو، تا زمانی که مدیریت صنایع و تخصیص منابع کشور اصلاح نشود، وارد کردن یا حتی یاد گرفتن تکنولوژی های پیشرفته تاثیر چندانی بر رشد نخواهد داشت. از این رو، اصلاح روش مدیریت باید یکی از مهم ترین اولویت های دولت قرار گیرد.

این مقاله در هفتاد و هشتمین شماره فصلنامه "پژوهش های اقتصادی ایران" منتشر شده است.